

**UCHWAŁA NR XXX/316/2020
RADY MIEJSKIEJ MIELNA**

z dnia 11 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378), art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), Rada Miejska Mielna uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2021-2025, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mielna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Mielna

Tadeusz Jarząbek

GMINNY PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO NA LATA 2021-2025

I. WPROWADZENIE.

Zdrowie psychiczne według definicji Światowej Organizacji Zdrowia to „stan kompletnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, rozumianego nie tylko jako brak choroby czy niepełnosprawności”¹. Jest to stan, w którym osoba jest świadoma swojego potencjału, może radzić sobie z problemami, stresem, efektywnie pracować i funkcjonować w społeczeństwie. Promocja zdrowia jest więc procesem zmierzającym do zachowania zdrowia. Działania promocyjne i profilaktyczne często w mniejszym lub większym stopniu nakładają się na siebie. Profilaktyka jest jedną z procedur ingerowania w rzeczywistość społeczną i świadomość kształtowania rozwoju tej rzeczywistości. Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W przypadku samorządu gminnego ochrona zdrowia psychicznego polegać będzie przede wszystkim na realizacji celów głównych i szczegółowych z zakresu promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym oraz zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy i wsparcia społecznego. Do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup ryzyka, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi. Podstawę do podejmowania działań w zakresie ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego wyznaczają następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r., poz. 713 i 1378), zgodnie z którą do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty z zakresu ochrony zdrowia.
- 2) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020r., poz. 685), zgodnie z którą ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, 1622, 1690, 1818 i 2473) zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

II. DIAGNOZA

Art.3. ustawy o ochronie zdrowia psychicznego mówi, że określenie osoby z zaburzeniami psychicznymi, odnosi się do osoby:

- a) chorej psychicznie (wykazującej zaburzenia psychiatryczne),
- b) upośledzonej umysłowo,
- c) wykazującej inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki, niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

¹ WHO Basic Documents, Forty-fifth edition, Supplement, October 2006. Geneva: World Health Organization

Psychiatryczna służba zdrowia jest stygmatyzowana, ale w ciągu ostatnich dwóch lat skala tego zjawiska ulega zmianie. Przykładem jest chociażby depresja, do której nie jest już wstyd się przyznać. Coraz częściej Polacy mówią głośno, że korzystają z pomocy psychologa czy psychiatry. Z badań „Epidemiologia zaburzeń psychiatrycznych i dostępność psychiatrycznej opieki zdrowotnej EZOP Polska” wynika, że prawie 24% Polaków zmagają się z minimum jednym zaburzeniem psychicznym. U około 10% badanej populacji stwierdzono zaburzenia nerwicowe, wśród których do najczęstszych należały fobie specyficzne (4,3%) i fobie społeczne (1,8%). Natomiast zaburzenia nastroju wśród zgłaszanych dolegliwości stanowią łącznie 3,5%, w tym aż 3% stanowi depresja. Należy zaznaczyć, że depresja przez wzrost rozpowszechnienia staje się coraz bardziej istotnym problemem zdrowotnym oraz społecznym². Najcięższe, dotyczące zaburzeń nastroju psychotycznego lub choroby dwubiegunowej dotyczy 3% badanych, jak twierdzi Marek Balicki, szef Biura ds. pilotażu Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, były Minister Zdrowia i pełnomocnik Ministra Zdrowia do spraw reformy w psychiatrii. Sytuacja jest bardzo niepokojąca, o czym świadczą dane opublikowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Wynika z nich, że w 2016 roku zaburzenia psychiczne związane z niezdolnością do pracy, były na pierwszym miejscu wśród wszystkich grup jednostek chorobowych.

Jak wynika z analizy orzeczeń pierwszorzutowych wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS dla celów rentowych w 2019 roku najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Zaburzenia psychiczne i choroby układu nerwowego stanowiły 18,6% wszystkich orzeczeń, więc prawie 1/5. W przypadku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania osoby chore na schizofrenię stanowiły 47,7% chorych. Liczba orzeczeń pierwszorzutowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydane w związku z zaburzeniami psychicznymi w 2019 roku to 4 100 przypadków.

W 2019 roku Miejski Zespół Orzekania Niepełnosprawności w Koszalinie, orzekający dla mieszkańców powiatu, wydał 141 orzeczeń osobom z zaburzeniami psychicznymi, chorobą psychiczną, zaburzeniami psychotycznymi, zaburzeniami nastroju, utrwalonymi zaburzeniami lękowymi o znacznym stopniu nasilenia czy zespołami otępiennymi. Wielu ludzi w związku z pandemią doświadcza uczucia niepokoju, który jest spowodowany izolacją społeczną, obawą przed zakażeniem, a także utratą członków rodziny. Jednocześnie ogromna liczba osób straciła lub jest zagrożona utratą pracy, a co za tym idzie - źródeł utrzymania. Przewiduje się, że wielu pacjentów ze stwierdzonymi jeszcze przed wybuchem pandemii COVID-19 zaburzeniami psychicznymi będzie odczuwało jej negatywne skutki psychologiczne, częściowo wynikające z powodu nasilonej samotności i izolacji. Ludzie zdrowi, a tym bardziej pacjenci z zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi mogą odczuwać niepewność związaną z konsekwencjami i dalszym przebiegiem pandemii. Ponadto sama kwarantanna czy przebywanie w izolacji mogą powodować m.in. gniew, splątanie i objawy zespołu stresu pourazowego, a następstwa te mogą być długotrwałe. W związku z dużą śmiertelnością wybuchy epidemii niezmiennie wiązały się ze stanami paniki i poczuciem zagrożenia. Opisywano powszechne skutki zdrowotne epidemii, w tym lęk, bezsenność, zwiększone spożycie alkoholu i zanik energii. Psychologiczne i psychiatryczne konsekwencje epidemii w czasach nam współczesnych to dominujące, subiektywnie odczuwane, rzeczywiste lub domniemane poczucie zagrożenia ze strony innych ludzi, strach, niepewność i niepokój, a także objawy jakie się pojawiają w reakcji na traumatyczny stres. Wsparcie społeczne i dostęp do wiarygodnych informacji są bardzo ważne dla osób pozbawionych naturalnych mechanizmów ochronnych, nieradzących sobie z traumą.

W ciągu kilku ostatnich miesięcy podjęto działania mające na celu wsparcie osób z grupy ryzyka oraz zapewnienie opieki osobom z problemami zdrowia psychicznego, jednak ze względu na skalę problemu ogromna większość potrzeb w tym zakresie pozostaje nierozwiązana. Przyczyną takiego stanu jest brak inwestycji w promocję zdrowia psychicznego i opiekę nad osobami z zaburzeniami psychicznymi przed wybuchem epidemii.³ 13 maja 2020 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych wydała raport dotyczący związku COVID-19 ze zdrowiem psychicznym. Alarmuje w nim, że już przed wybuchem epidemii koronawirusa statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym na świecie były dramatyczne, a obecna sytuacja epidemiologiczna może je znacznie pogorszyć.

Aktualne dane mówią:

- na depresję cierpi 264 mln ludzi na świecie,
- samobójstwo jest drugą najczęstszą przyczyną śmierci u osób w wieku 15–29 lat,
- więcej niż 1 na 5 osób żyjących w regionie dotkniętym konfliktem ma zaburzenia zdrowia psychicznego,
- osoby z ciężkimi zaburzeniami psychicznymi żyją 10-20 lat krócej niż ogół populacji,

² Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, Dz.U. z 2 marca 2017r., poz. 458

³ Strona internetowa medicover.pl/o-zdrowiu/koronawirus-covid-19-a-problemy-psychiczne, 6939,n,192, 10.11.2020r.

- mniej niż połowa krajów zgłasza, że ich polityka zdrowia psychicznego jest zgodna z konwencjami praw człowieka, a naruszanie praw człowieka wobec osób z ciężkimi zaburzeniami psychicznymi jest powszechne we wszystkich krajach na świecie, w państwach o niskim i średnim dochodzie od 76 do 85 proc. osób z zaburzeniami psychicznymi nie jest leczonych pomimo dowodów, że skuteczne interwencje można podjąć niezależnie od dochodów, ze światowych statystyk wynika, że na każde 10 000 osób przypada mniej niż 1 specjalista ds. zdrowia psychicznego.⁴

W wyjątkowo trudnej sytuacji znajdują się również opiekunowie osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych, z zaburzeniami psychicznymi. Poczucie niezrozumienia, bezradności, pustki i izolacji powoduje, że przeżywają permanentny kryzys psychiczny. Pomocne może być skorzystanie z możliwości jaką daje Program „Opieka wytechnieniowa”. Ma ona za zadanie odciążenie członków rodzin i opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponować będą czasem dla siebie, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację.

W ciągu ostatnich dwóch lat ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mielnie, w formie finansowej i w naturze skorzystało 15 osób z zaburzeniami psychicznymi, do domów pomocy społecznej skierowane zostały 3 osoby, ze specjalistycznych usług opiekuńczych skorzystały 2 osoby. Również 2 osoby z racji problemów z funkcjonowaniem w środowisku spowodowanych chorobą psychiczną objęte są wsparciem asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Do Szkół Podstawowych w Mielnie i Sarbinowie uczęszcza 5 dzieci z orzecznym przez lekarza psychiatrę Zespołem Aspergera i autyzmem oraz 1 uczeń zagrożony niedostosowaniem społecznym. Ponadto 16 dzieci wymaga korzystania z zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne (zajęcia socjoterapeutyczne).

Gmina Mielno ma podpisane międzygminne porozumienie z Gminą Będzino na umieszczanie osób niepełnosprawnych z powodu zaburzeń psychicznych na pobyt dzienny w Środowiskowym Domu Samopomocy. W latach 2019-2020 do ŚDS skierowanych zostało 6 osób, z oferty ŚDS w Będzinie skorzystały 3 osoby.

Od października 2018r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie współpracuje ze Środowiskowym Centrum Zdrowia Psychicznego MEDISON w Koszalinie. W ramach Pilotażowego Programu Ministerstwa Zdrowia realizowane są wizyty domowe (Mobilne Zespoły Wyjazdowe), grupy wsparcia, pomoc doraźna, środowiskowa i ambulatoryjna. Z terenu gminy Mielno opieką zespołów mobilnych objętych zostało 25 osób chorych. Wsparcie otrzymały także ich rodziny, w sumie 50 osób.

III. CELE PROGRAMU.

Celem głównym programu jest promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

Cele szczegółowe:

- 1) Promowanie zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
- 2) Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
- 3) Kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji.
- 4) Udzielanie wsparcia psychologiczno – pedagogicznego uczniom i rodzicom.

IV. WSPARCIE OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI, W KRYZYSIE PSYCHICZNYM ORAZ DLA OPIEKUNÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I NIESAMODZIELNYCH.

- 1) Współpraca w ramach międzygminnego porozumienia ze Środowiskowym Domem Samopomocy w Będzinie.
- 2) Integrowanie osób z zaburzeniami psychicznymi ze środowiskiem lokalnym.
- 3) Rozpowszechnianie informacji nt. profilaktyki zdrowia psychicznego wśród starszych mieszkańców gminy.
- 4) Rozpowszechnianie informacji nt. profilaktyki zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.
- 5) Realizowanie ustawy o pomocy społecznej w formie specjalistycznych usług opiekuńczych.
- 6) Działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.

⁴ Strona internetowa <https://pulsmedycyny.pl/pandemia-covid-19-niezbbedne-sa-inwestycje-na-rzecz-zdrowia-psychicznego-raport-onz-991229>, 10.11.2020r.

- 7) Działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez podniesienie świadomości mieszkańców gminy nt. zdrowia psychicznego.
- 8) Realizowanie ustawy o pomocy społecznej w formie poradnictwa, pomocy finansowej i w naturze.
- 9) Możliwość wsparcia w formie mieszkania chronionego. Jedną z form wsparcia przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych, w szczególności osób niepełnosprawnych fizycznie lub z zaburzeniami psychicznymi oraz ich opiekunów jest mieszkanie chronione. Mieszkanie takie będące także w zasobach gminy Mielno przyznawane jest osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki. Może z niego skorzystać opiekun w ramach opieki wytchnieniowej.
- 10) Podejmowanie działań w celu umieszczenia osoby z zaburzeniem psychicznym w ZOL, zakładzie opiekuńczo – wychowawczym, szpitalu psychiatrycznym lub domu pomocy społecznej bez zgody .

V. DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO.

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Kierowanie osób z zaburzeniami psychicznymi do Środowiskowego Domu Samopomocy w Będzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba skierowanych osób	środki własne	2021-2025
2.	Obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego	1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba inicjatyw podjętych w ramach obchodu święta	1. środki własne	2021-2025
		2. Placówki ZOZ w Mielnie i Sarbinowie		2. środki z budżetu państwa	
		3. Placówki oświatowe		3. środki pozabudżetowe	
3.	Prowadzenie zajęć nt. zdrowego stylu życia w klubach seniora, profilaktyka, informowanie o dostępności specjalistów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba przeprowadzonych zajęć	1. środki własne	2021-2025
				2. środki z budżetu państwa	
				3. środki pozabudżetowe	
4.	Prowadzenie programów promocji zdrowia psychicznego w szkołach, w tym o szkodliwości używek i ich wpływu na rozwój psychiczny	Placówki oświatowe	Liczba zrealizowanych programów	1. środki własne	2021-2025
				2. środki z budżetu państwa	
				3. środki pozabudżetowe	

5.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze u osób z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych	1. środki własne	2021-2025
				2. środki z budżetu państwa	
				3. środki pozabudżetowe	
6.	Udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego mieszkańcom gminy Mielno	1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej	1. środki własne	2021-2025
		2. Placówki oświatowe		2. środki z budżetu państwa	
				3. środki pozabudżetowe	
7.	Podniesienie świadomości środowiska lokalnego nt. zdrowia psychicznego poprzez materiały informacyjno-edukacyjne i ich kolportaż w miejscach publicznych	1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba przekazanych do dystrybucji materiałów informacyjnych	1. środki własne	2021-2025
		2. Placówki ZOZ w Mielnie i Sarbinowie		2. środki z budżetu państwa	
		3. Placówki oświatowe		3. środki pozabudżetowe	
8.	Upowszechnienie różnych form pomocy i oparcia społecznego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono pomocy finansowej i w naturze, określonych w ustawie o pomocy społecznej	1. środki własne	2021-2025
				2. środki z budżetu państwa	
				3. środki pozabudżetowe	

9.	Wsparcie dla opiekunów osób niesamodzielnych w formie umieszczenia czasowego opiekunów w mieszkaniu chronionym	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie	Liczba osób którym udzielono pomocy we wskazanej formie	1. środki własne 2. środki z budżetu państwa	2021-2025
10.	Współpraca z ZOZ i Szpitalem Psychiatrycznym na rzecz osób z zaburzeniami psych.	1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie 2. Placówki ZOZ w Mielnie i Sarbinowie 3. Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla dorosłych	Liczba osób którym udzielono pomocy we wskazanej formie	środki własne	2021-2025

VI. MONITORING.

Monitorowanie realizacji programu planowane jest w pierwszym kwartale roku poprzez roczną ocenę stopnia osiągnięcia określonych zadań i stopnia ich realizacji. Za wykonywanie sprawozdań, gromadzenie i upowszechnienie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji programu odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielnie.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Mielna

Tadeusz Jarząbek

Uzasadnienie

Obowiązek wprowadzenia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Gminy Mielno wynika z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w Gminie Mielno na lata 2021-2025 określa działania mające na celu zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej, wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Wspiera on kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. Zgodnie z art. 1 ust.1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685) ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Program zawiera m.in. przedstawienie planowanych przedsięwzięć w obszarze ochrony i promocji zdrowia psychicznego na terenie Gminy Mielno.